19/01/2023

Άγιος Γεράσιμος Μικραγιαννανίτης ο Υμνογράφος

/ Αγιορείτικα

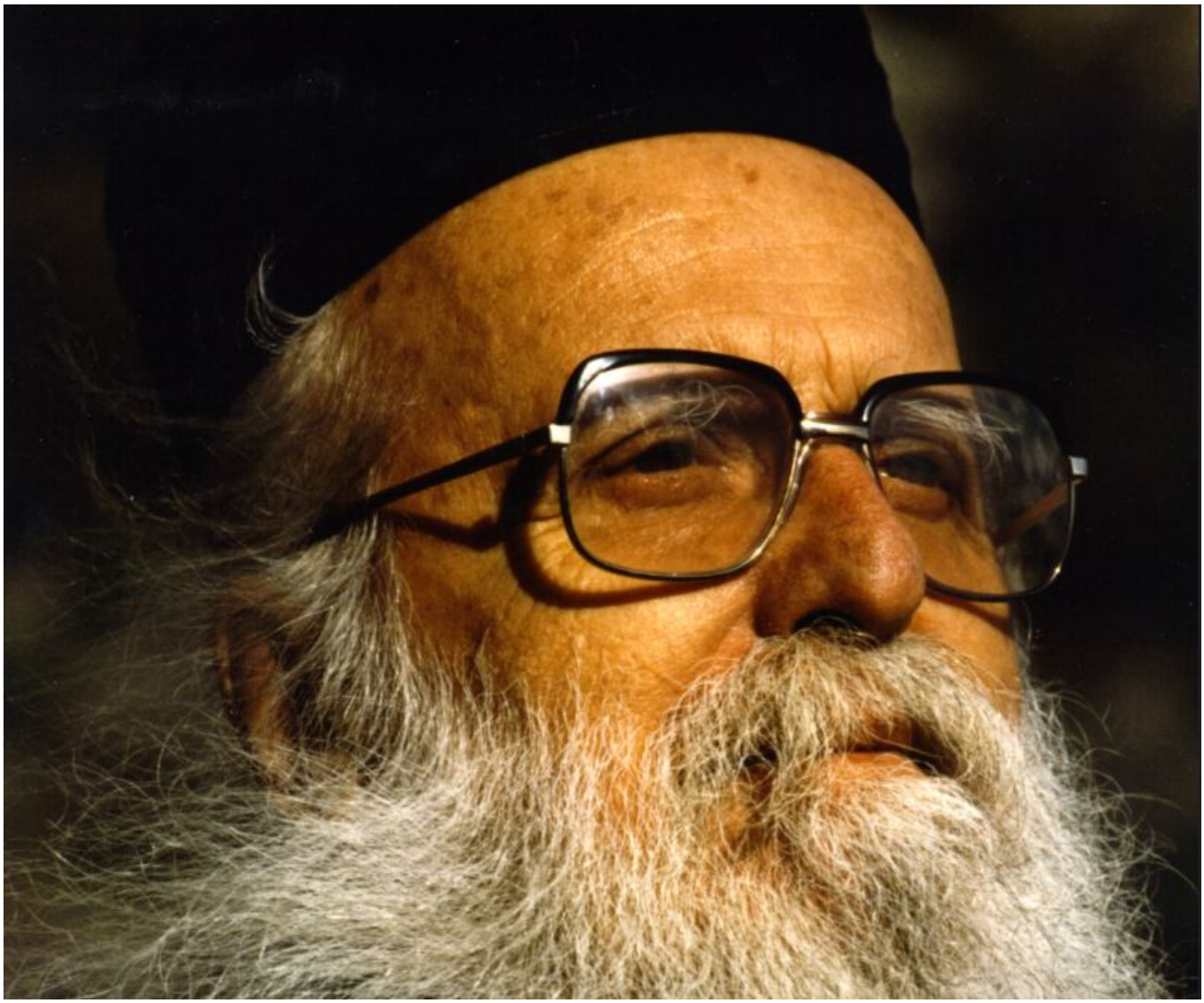

«Ἀπὸ τὸ Καρούλι, ἀνηφορίζων πρὸς δυσμάς, προχωρεῖς εἰς τὰ ἀνώμαλα ὑψώματα,
κατὰ μῆκος τῆς μεσημβρινῆς παραλίας τῆς Ἁγιορειτικῆς Χερσονήσου
καί, μετὰ ἡμίσειαν περίπου ὥραν, φθάνεις εἰς τὸ κελλίον
τοῦ Μοναχοῦ Γερασίμου Μικραγιαννανίτου,
ἤγουν τοῦ ἀνήκοντος εἰς τὴν Σκήτην τῆς Μικρᾶς Ἁγίας Ἄννης.
Οὗτος ὁ εὐλογημένος μοναχὸς Γεράσιμος κατάγεται ἀπὸ τὴν Βόρειον Ἤπειρον
καὶ ἀσκητεύει ἀπὸ 30 ἔτη εἰς τὸ Ἅγιον Ὄρος,
κέκτηται δὲ παρὰ Θεοῦ τὸ χάρισμα τοῦ ὑμνογράφου ...»

(Ἀπόσπασμα ἀπὸ προσκυνηματικὸ ὁδηγὸ τοῦ Ἁγίου Ὄρους, 1950).

- **Του Μητροπολίτου Κίτρους Κατερίνης & Πλαταμῶνος Γεωργίου, Διδάκτορος Φιλολογίας Α.Π.Θ. – Καθηγητῆ Λειτουργικῆς**

Ἡ ἔναρξη τοῦ νέου ἔτους 2023 σηματοδοτήθηκε ἀπὸ τὴν ἀπόφαση τῆς Ἁγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου (10-1-2023) νὰ ἀναγνωρισθεῖ ὡς Ἅγιος τῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας ὁ Ἁγιορείτης Μοναχὸς Γεράσιμος Μικραγιαννανίτης, ὁ ὁποῖος ἔγινε εὐρύτατα γνωστός ὡς Ὑμνογράφος τῆς Ἐκκλησίας,
Εἶχα τὴν εὐλογία, ὡς μαθητής Β΄ Λυκείου τὸ 1980, νά γνωρίσω τὸν Γέροντα Γεράσιμο, τὸν ὁποῖο συναναστράφηκα μέχρι καὶ τὴν ὁσιακή κοιμήσή του. Εἶχα τὴν τιμὴ καὶ εὐλογία νὰ μελετήσω τὸ ὑμνογραφικὸ ἔργο του καἰ νά ἀσχοληθῶ ἐπιστημονικά μὲ αὐτό. Ἀπὸ τὴν προσωπικὴ ἐκείνη γνωριμία καὶ ἐνασχόλιση, παραθέτω ὁρισμένα σύντομα στοιχεῖα.

Γέννηση καὶ παιδικὴ ἡλικία

Ὁ κατὰ κόσμον Ἀναστάσιος–Ἀθανάσιος γεννήθηκε στὶς 5 Σεπτεμβρίου 1905 στὴ Δρόβιανη τῆς ἐπαρχίας Δελβίνου Βορείου Ἠπείρου. Ἔμαθε τὰ πρῶτα γράμματα στὸ δημοτικὸ σχολεῖο τῆς γενέτειράς του, ἡ ὁποία φημιζόταν τὴν ἐποχὴ ἐκείνη γιὰ τὸ ὑψηλὸ ἐπίπεδο τῆς ἑλληνικῆς παιδείας καὶ τῆς μορφωτικῆς στάθμης τῶν κατοίκων της. Ο ἴδιος δὲν θυμόταν τίποτε ἀπὸ τὰ πρῶτα ἐκεῖνα μαθητικά του χρόνια, οὔτε καὶ κάποιον δάσκαλό του.

Ὁ ἀδελφὸς του Κίμων μᾶς πληροφόρησε ὅτι ἀπὸ τὴν ἀρχὴ φάνηκε ὅτι «ἦταν πολὺ ἔξυπνος καὶ ἔπαιρνε τὰ γράμματα». Η ἰδιαίτερη αὐτὴ ἔφεσή του δὲν θὰ πρέπει νὰ ἀναζητηθεῖ πάντως στὸ οἰκογενειακὸ περιβάλλον. Ὁ ἴδιος παραδεχόταν γι’ αὐτό: «Οἱ γονεῖς μου ἦταν ἀγράμματοι ἄνθρωποι. Δὲν εἶχα ἐπίδραση ἀπὸ τὸ συγγενικὸ περιβάλλον». Ἀπὸ τοὺς γονεῖς του ἀσφαλῶς πῆρε ἄλλα θετικὰ στοιχεῖα τοῦ χαρακτῆρα του καὶ ὁπωσδήποτε τὴ θεοσέβεια.

Μὲ τὸ τέλος τοῦ δημοτικοῦ σχολείου ὁ ἔφηβος πλέον Ἀναστάσιος ἔμελλε νὰ ἀφήσει τὸ περιβάλλον τοῦ χωριοῦ. Ἤδη ὁ πατέρας του εἶχε ἐγκατασταθεῖ στὸν Πειραιᾶ, ὅπου ἐργαζόταν. Καὶ ὁ ἴδιος ἔπρεπε νὰ τὸν ἀκολουθήσει γιὰ νὰ ἐργαστεῖ κοντά του. Ἔτσι, ἀναγκάστηκε νὰ ἐγκαταλείψει τὴ μητέρα καὶ τὸν μικρότερο ἀδελφό του.

Ὁ ἴδιος περιγράφει τὴν ἀναχώρησή του ἀπὸ τὸ χωριό: «Ἀπὸ τὴ Δρόβιανη δὲν θυμοῦμαι ἂν ἔφυγα μὲ σκοπὸ νὰ ξαναγυρίσω». Ὁ χωρισμὸς αὐτὸς κόστισε σὲ ὅλα τὰ μέλη τῆς οἰκογένειας. Ἰδιαίτερα στὴ μητέρα του Ἀθηνᾶ. Ὁ ἀνηψιός του μᾶς πληροφορεῖ σχετικά: «Γιὰ πρώτη φορὰ ἄκουσα γιὰ τὸν γέροντα τὸ 1941, ὅταν ἐπιστρέψαμε ἀπὸ Ἑλλάδα, ἐγώ, ἡ μαμά μου Εὐθαλία καὶ ὁ πατέρας μου Κίμων, ὅπου μὲ εἶχαν φέρει γιὰ κάποια χειρουργικὴ ἐπέμβαση. Ὅταν, λοιπόν, ἐπιστρέψαμε στὸ

σπίτι, μὲ ρώτησε ἡ γιαγιά μου· τὸν θεῖο σου τὸν εἶδες; τὸν ἀντάμωσες; Ἐγὼ μὲ ἀπορία τὴν κοίταξα στὰ μάτια καὶ ρώτησα· ποιόν; Καὶ μοῦ λέει· τὸν Γεράσιμο. (Ἤξερε ὅτι ἔγινε μοναχός, γιατί εἶχαν ἀλληλογραφία). Ὄχι, τῆς λέω. Ἤμουν 5-6 χρονῶν τότε. Ἔκτοτε ἄρχισα νὰ ζῶ τὴν ἀγωνία τῆς γιαγιᾶς μου, μήπως κλείσει τὰ μάτια τῆη μὴ βλέποντάς τον ποτέ, πρᾶγμα ποὺ ἔγινε κιόλας».

Ἀπὸ τὴ Βόρειο Ἤπειρο στὴν Αθήνα

Ἀρχικὰ ἐγκαταστάθηκε στὸν Πειραιᾶ, κοντὰ στὸν πατέρα καὶ τὴν θεία του, Φωτεινὴ Χαρμπάτση-Γεωργίου. Στὴ συνέχεια μετακόμισαν στὴν Ἀθήνα. Στὴ νέα του διαμονὴ συνέχισε τίς σπουδές στὸ γυμνάσιο. Ὁ ζῆλος του γιὰ τὰ γράμματα ἐντυπωσιακός. Μετὰ τὸ γυμνάσιο, συνέχισε τίς σπουδές σὲ κάποια ἀνώτερη σχολὴ Ἑλληνικῆς παιδείας.

Στὴν Ἀθήνα φρόντισε καὶ γιὰ τὴν πνευματική του ζωὴ καὶ ἐκκλησιαζόταν τακτικά. Θυμᾶται ὁ ἴδιος: «Ἡ ἐνορία μας ἦταν ὁ ‘Ἅγιος Διονύσιος Ἀρεοπαγίτης. Συνήθως πηγαίναμε ἀπὸ τὴ λεωφόρο Βασιλίσσης Σοφίας, ὅπου ἡ παλαιὰ Ριζάρειος Σχολή· στὸν Ἅγιο Γεώργιο τῆς Ριζαρείου, ἐπειδὴ ἦταν κοντά. Ἐκεῖ κατ’ ἐπανάληψη λειτούργησε καὶ ὁ Πενταπόλεως Νεκτάριος, τὸν ὁποῖο εἶδα. Ἤρχετο ἀπὸ τὴν Αἴγινα καμμιὰ φορά. Ἕνας πολὺ σεβάσμιος, πολὺ ... Ποῦ νὰ ξέρω ἐγὼ ὅτι αὐτὸς εἶναι Ἅγιος! Ἦταν ὅπως στὸ ὕψος μου· ἦταν ταπεινός, γεμᾶτος χάρη. Δὲν θυμᾶμαι ἄλλους λειτουργούς».

Στὴν Ἀθήνα καλλιέργησε τὴ σκέψη νὰ γίνει μοναχὸς καὶ σκέφθηκε νὰ φύγει ἔγκαιρα, πρὶν ἀναλάβει ἄλλες ὑποχρεώσεις. Καὶ δὲν χρειάστηκε πολὺ χρόνο γιὰ νὰ πραγματοποιήσει τὴν κλίση του. Ἔτσι ἔφυγε γιὰ τὸ Ἅγιον Ὄρος τὸ 1923.

Ἀπὸ τὴν Ἀθήνα στὸ Ἅγιον Ὄρος

Στὸ Ἅγιον Ὄρος ἐγκαταβιώνει ὡς δόκιμος στὴ Σκήτη Ἁγίας Ἄννης. Συγκεκριμένα στὴ Μικρὰ Ἁγία Ἄννα, στὸ Κελλὶ Τιμίου Προδρόμου, ἔχοντας ὡς γέροντα τὸν Μικρασιάτη Ἱερομόναχο Μελέτιο Ἰωαννίδη.

Ἐδῶ, σ᾽ αὐτὴ τὴν ἐρημική, ἄνυδρη, αὐχμηρὴ καὶ ἄγονη τοποθεσία τῆς Μικρᾶς Ἁγίας Ἄννας, βρίσκει ἀπόλυτη πνευματικὴ χαρὰ καὶ ἐκπλήρωση τοῦ ὀνείρου τῆς ζωῆς του. Μπορεῖ πλέον ἀπερίσπαστα νὰ ἐπιδοθεῖ στὴν ἄσκηση τῆς πνευματικῆς ζωῆς καὶ στὴ μελέτη τῶν ἱερῶν ἐκκλησιαστικῶν κειμένων.

Ὁ μοναχὸς Γεράσιμος, προσαρμοσμένος πλήρως στὴ νέα του ζωή, ἀποτέλεσε πρότυπο ὑπακοῆς, ταπεινώσεως καὶ κάθε ἀρετῆς. Παράλληλα μὲ τὴν τέλεση τῶν καθημερινῶν μοναχικῶν ἀκολουθιῶν καὶ τὴ μελέτη, οἱ δύο μοναχοὶ τοῦ Κελλίου, γέροντας καὶ ὑποτακτικός, ἐργάζονταν γιὰ τὴν καθημερινὴ ἐπιβίωση. Ὁ γέροντας

Μελέτιος γνώριζε καλὰ καὶ ἀσκοῦσε ἀπὸ χρόνια τὴν τέχνη κατασκευῆς ξυλόγλυπτων σφραγίδων, ποὺ χρησιμοποιοῦνται στὴν παρασκευὴ προσφορῶν γιὰ τὴ θεία λειτουργία. Κοντὰ σὲ ἐκεῖνον καὶ ὁ νέος μοναχὸς Γεράσιμος ἔμαθε τὴν τέχνη αὐτή, τὴν ὁποία καὶ ἀσκοῦσε φίλεργα.

Ἐκεῖνο, ὅμως, τὸ ὁποῖο τὸν γοήτευε ἦταν ἡ ἐνασχόληση μὲ τὰ γράμματα. Μᾶς λέει σχετικά: «Ἐδῶ, ὅταν ἦρθα, καλλιέργησα καὶ ἀνακεφαλαίωσα τὶς γνώσεις μου. Τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς, ὅλα τὰ χόρτασα, ὅλα τὰ χώνεψα. Εἶχα μερικὰ βιβλία ἀπὸ ἔξω, τὰ ὁποῖα ἔδωσα σὲ ὁρισμένα πτωχὰ παιδιὰ ποὺ μὲ ἐπισκέφθηκαν ἀπὸ τὴ Συκιὰ ἀπέναντι».
Μετὰ τὴν παρέλευση λίγων ἐτῶν, ὁ γέροντας Μελέτιος φεύγει ὁριστικὰ γιὰ τὴν Ἀθήνα, ἀφήνοντας τελείως μόνο του τὸν νέο μοναχὸ Γεράσιμο. Ὁ τελευταῖος ἐξηγεῖ τοὺς λόγους: «Ὁ γερο-Μελέτιος ἔφυγε τὸ 1924-1925. Ἤμουν 24-25 ἐτῶν. Ἐκεῖνος ἔφυγε, ἐπειδὴ τὸν παραπλάνησαν οἱ ζηλωταί, γιὰ νὰ κάνει τὸν παπᾶ ἔξω. Δὲν μὲ πῆρε μαζί του. Ἐγὼ ἔφυγα ἀπὸ τὸν κόσμο γιὰ νά ἔρθω ἐδῶ· ὄχι νὰ γυρίσω πάλι πίσω».

Τὸ 1946 ὑποτάχθηκε σὲ αὐτὸν ὁ μετέπειτα Ἱερομόναχος Διονύσιος. Συνδέθηκαν καὶ ἀργότερα ἑνώθηκαν σὲ μία κοινὴ συνοδεία. Ὁ μοναχὸς Γεράσιμος γίνεται κτίτορας τοῦ Ναοῦ τῶν Ἁγίων Πατέρων Διονυσίου τοῦ Ρήτορος καὶ Μητροφάνους. Συγκεκριμένα, τὸ 1956, στὸ σπήλαιο ὅπου ἀσκήτευσαν οἱ δύο Ὅσιοι, κτίζει μικρὸ ναΐδριο καὶ τὸ 1960 τὸ συμπληρώνει μὲ λιτή. Στὸ μεταξύ, ἡ συνοδεία αὐξάνει.

Ὁ γέροντας Γεράσιμος, ἐκτὸς τῶν ἄλλων, φημιζόταν γιὰ τὴ διάθεση φιλοξενίας, τὴν ὁποία ἐνέπνευσε καὶ στοὺς ὑποτακτικούς του. Εἶναι ἄξιο λόγου ὅτι ἡ ἀσκητικὴ καὶ ἀναχωρητική του βιοτὴ σὲ τίποτα δὲν ἔπληξε τὴν κοινωνικότητά του. Οἱ προσερχόμενοι σὲ αὐτὸν λαϊκοὶ ἐπισκέπτες πάντοτε ἔφευγαν ὠφελημένοι καὶ γοητευμένοι, καθὼς ὁ λόγος του ἦταν πάντοτε προσεγμένος. Συνετὸς στὶς ἀποκρίσεις, ἀπέφευγε συστηματικὰ τίς ἄκαιρες συζητήσεις καὶ φλυαρίες· ἐπιδίωκε πάντοτε τὴ σιωπή, τὴν ὁποία καὶ θεωροῦσε «μητέρα σοφωτάτων ἐννοιῶν». Ἐπίσης, ἀπέφευγε νὰ μιλᾶ γιὰ τὸν ἑαυτό του καὶ ἔκρυβε συστηματικὰ τὴν ἀρετή του.

Ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς λαϊκούς, οἱ ἐπισκέπτες ἦταν πολλὲς φορὲς κληρικοὶ καὶ μοναχοί, ποὺ ἔρχονταν μὲ τὸν ἴδιο σκοπό: νὰ ἀκούσουν τὸν γέροντα, νὰ ὠφεληθοῦν πνευματικὰ καὶ νὰ διδαχθοῦν ἀπὸ τὴν ἐνάρετη ζωή του. Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς ζωῆς του, τοῦ ἀνατέθηκαν μοναχικὰ διακονήματα. Διετέλεσε βιβλιοθηκάριος καὶ τυπικάρης του Κυριακοῦ τῆς Σκήτης Ἁγίας Ἄννης. Ὡς βιβλιοθηκάριος μάλιστα ἀσχολήθηκε μὲ τὴ σύνταξη καὶ δημοσίευση καταλόγου χειρογράφων κωδίκων τῆς βιβλιοθήκης τοῦ Κυριακοῦ τῆς Σκήτης. Μὲ τὴν ἰδιότητα αὐτὴ βοήθησε πολλοὺς ἐπιστήμονες στὴν εὕρεση καὶ ἀπόκτηση ἀντιγράφων τῶν χειρογράφων. Ο ἴδιος

συνέταξε ἀξιόλογες μελέτες καὶ ἄρθρα.

Ὑμνογραφικὸ ἔργο

Ὁ Ἅγιος Γεράσιμος Μικραγιαννανίτης ἀναδείχθηκε ὡς ὁ μεγαλύτερος ὑμνογράφος τῆς μεταβυζαντινὴς ἐποχῆς. Τὸ ἔργο του γνώρισε μεγάλη ἀπήχηση καὶ ἡ φήμη του ὡς ὑμνογράφου ξεπέρασε σύντομα τὸ ἀσκητικὸ κελλὶ καὶ διαδόθηκε σὲ ὁλόκληρο τὸ Ἅγιον Ὄρος. Ἰδιαίτερα ἀξιομνημόνευτο εἶναι τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ ἀναγνώριση τοῦ ἔργου δὲν συνέβη κατὰ τὸ τέλος ἢ ἔστω τὴ διάρκεια τῆς ὑμνογραφικῆς παραγωγῆς, ἀλλὰ ἤδη ἀπὸ τὰ πρώιμα στάδιά της.

Ἀλλὰ καὶ τὴν ἴδια τὴν ὑμνογραφία τὴ θεωρεῖ προέκταση τῆς προσευχῆς, κοινωνία μὲ τὸν Θεὸ καὶ τοὺς Ἁγίους: «Ἔχω τὸν ἅγιο μπροστά μου. Γι’ αὐτὸ καὶ δὲν θέλω ἐπικοινωνία μὲ κανέναν. Ἡ ὑμνογραφία, ἡ πνευματικὴ αὐτὴ ἐργασία, εἶναι ἕνωση τῆς ψυχῆς μετὰ τοῦ Θεοῦ· εἶναι μία θαυμασία προσευχή· εἶναι μία μεταρσίωσις τοῦ

νοός· εἶναι μία μυστικὴ θεωρία· εἶναι ἕνα μυστήριον, ποὺ δὲν ἑρμηνεύεται καὶ μὲ λόγους δὲν ἐξωτερικεύεται. Ἡ ὑμνογραφία εἶναι ἡ ὑπάτη φιλοσοφία. Δὲν ἐκφράζεται μὲ αὐτὰ τὰ λόγια. Πρέπει κανεὶς νὰ τὴ δοκιμάσει γιὰ νὰ τὴν αἰσθανθεῖ».

Πρόκειται γιὰ μιὰ ἀπὸ τίς σπάνιες περιπτώσεις ὑμνογράφων, ποὺ οἱ ἀκολουθίες του εντάχθηκαν ἀμέσως στὴ λειτουργικὴ ζωὴ τῆς Εκκλησίας. Τὸ ἔργο του ἔγινε προσιτό, παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ἕνα μικρὸ μόλις τμῆμα του ἔχει ἐκδοθεῖ. Αὐτὸ ὀφείλεται στὸ γεγονὸς ὅτι πολλὲς ἀκολουθίες διαδόθηκαν εὐρύτατα σὲ δακτυλογραφημένα φωτοαντίγραφα. Πολλὲς ἀναρτήθηκαν στὸ διαδίκτυο.

Ἡ Ἐκκλησία ἐπανειλημμένα ἐπαινεῖ τὸ ἔργο καὶ τιμᾶ τὸ πρόσωπο τοῦ ὑμνογράφου. Οἱ ὕμνοι ψάλλονται στὶς ἐκκλησιαστικὲς ἀκολουθίες, ἐντάσσονται δηλαδὴ σὲ λειτουργικὴ χρήση, παράλληλα μὲ τὰ ἔργα τῶν προγενέστερων μεγάλων ὑμνογράφων. Ἡ εὐρεῖα ἀπήχηση τοῦ ἔργου φαίνεται καὶ ἀπὸ τὴ μεγάλη ζήτηση τῶν διαφόρων ἀκολουθιῶν, ἀπὸ ὁλόκληρο τὸν κόσμο, προκειμένου νὰ συμπληρωθοῦν τὰ ἐκκλησιαστικὰ βιβλία.

Ὅπως ἦταν φυσικό, ἡ πανθομολογούμενη ἀναγνώριση τῆς ἀξίας τοῦ ἔργου τοῦ ὑμνογράφου προκάλεσε καί τή, συνδεόμενη μὲ αὐτήν, ἀπονομὴ διαφόρων διακρίσεων, τόσο ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία ὅσο καὶ ἀπὸ τὴν Πολιτεία.

Ἡ Ἐκκλησία τίμησε τὸν ὑμνογράφο μὲ πολλὲς διακρίσεις. Τὸ 1955 τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο τοῦ ἀπονέμει τὴν εὐαρέσκειά του. Ἡ ἀνώτατη ἐκκλησιαστικὴ διάκριση δόθηκε ἀπὸ τὸν Οικουμενικὸ Πατριάρχη Ἀθηναγόρα, ὅταν ὁ Γέροντας Γεράσιμος ὀνομάστηκε Ὑμνογράφος τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας.

Πέρα ἀπὸ τίς ἐκκλησιαστικὲς διακρίσεις, ὁ ὑμνογράφος ἔλαβε καὶ πολλὰ μετάλλια καὶ παράσημα. Τὸ 1963 τοῦ ἀπονεμήθηκε ἀπὸ τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο ὁ Σταυρὸς τῆς Χιλιετηρίδας τοῦ Ἁγίου Ὄρους, γιὰ τὴ συμβολή του στὴ διοργάνωση καὶ ἐπιτυχία τῶν ἑορτῶν ποῦ εἶχαν προγραμματισθεῖ.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Ἐκκλησία, καὶ ἡ Ελληνικὴ Πολιτεία τίμησε τὸν ὑμνογράφο. Ἡ ὕψιστη τιμὴ καὶ ταυτόχρονα ἀναγνώριση τοῦ ἔργου του προέρχεται ἀπὸ τὴν Ἀκαδημία Ἀθηνῶν. Στὶς 3 Δεκεμβρίου 1953, ἀπὸ τὸ βῆμα τοῦ ἀνώτατου πνευματικοῦ ἱδρύματος τῆς χώρας, ἔγινε ἰδιαίτερος λόγος γιὰ τὸ ἔργο τοῦ ὑμνογράφου. Ὕστερα ἀπὸ 15 χρόνια ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν ἀπονέμει τὸ ἀργυρό της μετάλλιο στὸν ὑμνογράφο, «διὰ τὸ ὑπέροχον ὑμνογραφικον του ἔργον τὸ ὁποῖον τιμᾶ τὴν ἑλληνικὴν γραμματείαν καὶ τὴν θρησκευτικὴν ποίησιν». Ὅλες αὐτὲς οἱ τιμὲς καὶ διακρίσεις, τὸν ἄφηναν ἀδιάφορο, σὰν νὰ μὴν τὸν ἄγγιζαν τὰ ἐγκόσμια.

Ὁ ὑμνογράφος Γεράσιμος δὲν ἦταν «φρέαρ συντετριμμένον», ἀλλὰ πηγὴ «ὕδατος

ζῶντος, ἀλλομένου εἰς ζωὴν αἰώνιον» (Ἰω. δ΄ 14). Τὸ καθαρό του στόμα ἦταν ἡ διέξοδος τῶν πολλῶν ὑδάτων τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὑμνογραφικῆς παραδόσεως, στὴν ὁποία ἦταν ταπεινὰ ἐνταγμένος καὶ τὴν ὁποία μὲ καθαρὴ καρδιὰ καὶ συντετριμμένη ψυχὴ βίωνε σὲ ὅλη τὴν ἀσκητική του ζωή. Ἔτσι ἐξηγεῖται ἡ ἀσύγκριτη σὲ ποσότητα (40.000 σελίδες) καὶ ἐκλεκτὴ σὲ ποιότητα ὑμνογραφική του παραγωγή. Τὸ δοθὲν ἀπὸ τὸν Θεὸ τάλαντο φιλοπόνως καλλιέργησε καὶ γρηγορῶν χρησιμοποίησε, ψάλλοντας πρὸς δόξαν Θεοῦ καὶ τὴν τιμὴ τῆς Θεοτόκου καὶ τῶν Ἁγίων, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴν οἰκοδομὴ καὶ τὸν στηριγμὸ τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ.

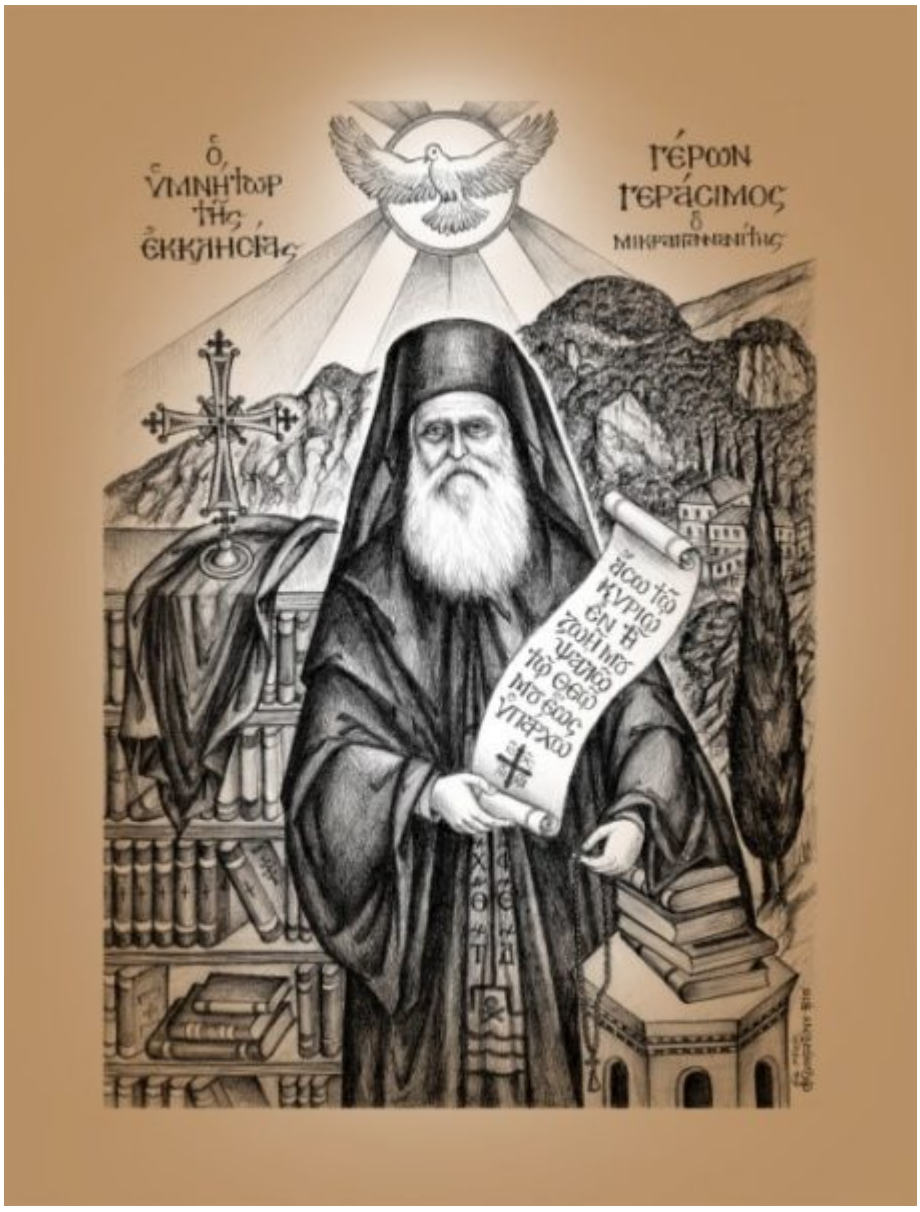

Ἐκδημία

Ὁ Ἅγιος Γεράσιμος ἀποτελεῖ χαρακτηριστικὴ ὁσιακὴ μορφὴ τοῦ νεότερου ἀθωνικοῦ μοναχισμοῦ, γι’ αὐτὸ καὶ δὲν λείπει ἀπὸ τίς ἀναφορὲς τῶν διαφόρων ὁδοιπορικῶν καὶ προσκυνηματικῶν ὁδηγῶν τοῦ Ἁγίου Ὄρους. Παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι

ποτὲ δὲν τὸν ἐγκατέλειψαν ἡ σωματικὴ εὐρωστία καὶ ἡ πνευματικὴ διαύγεια, ποὺ τὸν χαρακτήριζαν, τὰ τελευταῖα χρόνια διαισθανόταν τὸ τέλος του. Ἔτσι, φρόντισε νὰ καταγράψει τίς τελευταῖες πατρικές ὑποθῆκες πρὸς τοὺς ὑποτακτικούς του καὶ νὰ ἐπιλέξει τὸν τόπο ταφῆς του, κοντὰ στὸ σπήλαιο τῶν ἁγίων Διονυσίου καὶ Μητροφάνους, ἐκεῖ ψηλὰ στὴ Μικρὰ Ἁγία Ἄννα.

Ὁ ἴδιος δὲν ἀντιμετώπιζε ἰδιαίτερα προβλήματα ὑγείας. Μέχρι καὶ τὴν παραμονὴ τῆς ἐκδημίας του ἔγραφε, χωρὶς κανένα πρόβλημα. Ἡ τελευταία μάλιστα ἐπιστολή, μὲ ἡμερομηνία 30 Νοεμβρίου 1991, ἀπευθύνεται πρὸς τὸν Οἰκουμενικὸ Πατριάρχη. Τὸ μεσημέρι τῆς Παρασκευῆς 6 Δεκεμβρίου 1991, ἔπειτα ἀπὸ ἀναπνευστικὴ δυσφορία, ἔμεινε κλινήρης καὶ ξημερώματα Σαββάτου 7 Δεκεμβρίου ἄφησε στὸ μοναχικό του κελλὶ τὴν τελευταία του πνοή, ἐνῶ βάδιζε ἤδη τὸ 86ο ἔτος τῆς ἐπίγειας ζωῆς του.

Ἡ εἴδηση τοῦ θανάτου του προκάλεσε βαθειὰ συγκίνηση σὲ ὁλόκληρο τὸν Ὀρθόδοξο κόσμο, ἑλληνόφωνο καὶ μή. Ἡ νεκρώσιμη ἀκολουθία τελέστηκε τὴν ἑπόμενη ἡμέρα μὲ τὴν παρουσία λίγων ἱερέων, μοναχῶν καὶ λαϊκῶν, ποὺ μπόρεσαν νὰ βρεθοῦν ἐκεῖ. Ἡ σφοδρὴ κακοκαιρία δὲν ἐπέτρεψε τὴν παρουσία ὅλων ὅσοι τὸ ἐπιθυμοῦσαν.

Ἐπιλεγόμενα

Ὁ Ἅγιος Γεράσιμος Μικραγιαννανίτης ἔμεινε βέβαια περισσότερο γνωστὸς ὡς ὑμνογράφος. Διακρίθηκε, ὅμως, καὶ ὡς μοναχός. Δὲν θὰ ἦταν ὑπερβολὴ νὰ ποῦμε

ὅτι ἦταν ὑμνογράφος ἐπειδὴ ἦταν μοναχός. Στὸ πρόσωπό του ἡ ὑμνογραφία δὲν ἦταν κάτι ἐξωτερικὸ ἢ ἐπίκτητο, ἀλλὰ προέκταση τοῦ ζωντανοῦ βιώματος ἑνὸς δοκιμασμένου καὶ παραδοσιακοῦ Ἁγιορείτη μοναχοῦ, ὅπως ἀκριβῶς ἦταν ὁ ἴδιος.

Διατηροῦσε σὲ ὁλόκληρη τὴ ζωή του ἀμείωτη τὴν προθυμία πρὸς τοὺς πνευματικοὺς ἀγῶνες καὶ ἄσβεστη τὴ φλόγα τῆς ἀγάπης πρὸς τὴ μοναχικὴ ζωή. Ὁ ἴδιος θεωροῦσε δωρεὰ τῆς Θεοτόκου νὰ εἶναι κανεὶς Ἁγιορείτης μοναχὸς καὶ κάθε φορὰ ποὺ τύχαινε νὰ βρίσκεται ἐκτὸς Ἁγίου Ὄρους, διακατεχόταν ἀπὸ ἔντονη ἀγωνία μήπως ἀρρωστήσει καὶ δὲν προλάβει νὰ ἐπιστρέψει πίσω.

Ἰδιαίτερα διακρίθηκε γιὰ τὴν ὑπακοὴ καὶ τὴν ταπείνωση. Θεωροῦσε ὅτι ἡ τέλεια καὶ ἀδιάκριτη ὑπακοὴ εἶναι τὸ θεμέλιο τῆς πνευματικῆς ζωῆς, γεννήτρια τῆς ταπεινώσεως, πηγὴ εἰρήνης καὶ πνευματικῆς χαρᾶς στὴν καρδιὰ τοῦ καλοῦ καὶ ὑπάκοου μοναχοῦ. Καὶ αὐτὸ συνιστοῦσε πάντοτε στοὺς ὑποτακτικούς του.

Πρᾶος, εἰρηνικὸς καὶ ἥσυχος, δὲν ἔχασε, μέχρι καὶ τὰ βαθιά του γεράματα, τὴ γλυκύτητα τοῦ προσώπου του, παρὰ τὴν ἀγριότητα καὶ σκληρότητα τοῦ τόπου ποὺ κατοικοῦσε. Ἀναδείχθηκε, κατὰ γενικὴ μαρτυρία, «τῶν ἀρετῶν θησαυρός, τῶν ἐν τῷ Ἄθῳ μοναστῶν θεῖον καύχημα, ὁ πράξει καὶ θεωρίᾳ καταλαμπρύνας τὸν νοῦν καὶ πλησθεὶς τῶν θείων ἐπιλάμψεων ... ὁ πραΰς καὶ ἀκέραιος».

ΑΠΟΛΥΤΙΚΙΟΝ

Ἦχος πλ. α΄. Τὸν συνάναρχον Λόγον.
Συνεργίᾳ τῆς Χάριτος κόσμῳ ἔλαμψας
ὡς ὑμνηπόλος Ἁγίων,
ἐγκρατευτὰ θαυμαστέ,
Ἄννης Σκήτεως Μικρᾶς Ἁγίας ἔνοικε,
χρηστοηθείας κορυφὴ
καὶ εὐχῆς καρδιακῆς,
Γεράσιμε, μυροθήκη·
διὸ τιμῶντές σε πόθῳ
θερμὰς εὐχάς σου ἐκδεχόμεθα.

ΚΟΝΤΑΚΙΟΝ

Ἦχος πλ. δ΄. Τῇ Ὑπερμάχῳ.
Τὸν τηρητὴν τῆς Ὀρθοδόξου Παραδόσεως,
ὑμνογραφοῦντα ἐμμελῶς τὰ κατορθώματα
τῶν Ἁγίων, εὐφημήσωμεν κατ' ἀξίαν,
προσευχῆς ὡς ἐραστὴν καὶ ταπεινώσεως
ἐνδιαίτημα καὶ νοῦν πνευματοκίνητον

πόθῳ κράζοντες· Χαίροις, πάτερ Γεράσιμε.

ΜΕΓΑΛΥΝΑΡΙΟΝ

Χαίροις, ὑμνογράφων νεολαμπῶν
κλέΐσμα καὶ Ἄθω
νέον κόσμημα, λιγυρὰ
Πνεύματος κινύρα,
Γεράσιμε, Ἁγίων
ὁ ἐξυμνήσας ἄρτι
πόθῳ τὰ σκάμματα.

(Πλήρεις Ἀκολουθίας συνέγραψε ὁ Δρ. Χαράλαμπος Μπούσιας)